

BROESSA, DE OUDE SULTANSSTAD

toch blijkbaar essentieel — er wordt hier niet alleen niet naar gestreefd, het bestaat kortweg niet. Hier is het Oosten aan het woord. Wij moeten dus terug naar het begin der dingen, en er ons allereerst rekenschap van geven, dat de moskee in oorsprong was een door arkaden omgeven, heilige binnenhof, waarbij aan de eene zijde de arkaden verdiept waren tot een gebedszaal. En aan deze zaal konden dan, al naar men wilde, andere zijzalen worden toegevoegd. De verschillende deelen van zulk een complex staan vrij naast elkaar; zij hangen niet van elkander af in een vastgestelde verhouding.

Het mooiste voorbeeld van de Selçuk-Turksche architectuur — de schoonste moskee in het geheele Ottomaansche rijk — is de Yesil Cami, de Groene Moskee in Broessa, gebouwd in 1423 (zie blz. 191). Deze is opgetrokken in donker-beige marmer, dat in het zonnelicht mat glanst als albast. Als eenige kleur aan de sobere gevels zien wij een bescheiden ornamentrand van lichtblauwe tegels, ingelegd langs de raam-omlijstingen. Oorspronkelijk moet de Groene Moskee kleurrijker van uiterlijk zijn geweest, en Texier, de Fransche archæoloog, die Klein-Azië bereisde, vertelt ons dan ook — nu juist een eeuw geleden — hoe de minarets bekleed waren met rondlopende friezen van groen-blauwe tegels. Aan te nemen valt, dat deze verdwenen zijn bij aardbevingen, waarvan er vele Broessa hebben geteisterd; de laatste in 1855. De toppen van alle minarets waren toen in puin gevallen. De nadruk valt bij de Groene Moskee geheel op de details, fijn van uitvoering en subtiel van werking, elk voor zich, nooit in onderling verband (zie blz. 195). Zoo bijv. de ingang, die als een groote nis is gevormd, bekroond door een gebeeldhouwd stalactieten-complex, en creux, in spitsen koepelvorm; zoo zie men de details van een fijne, als geciseleerde arabesken-omlijsting van een raam: geen van deze vraagt om steun van zijn omgeving — zij zijn er los van: zij willen zelfstandig bewonderd worden om hun eigen decoratieve waarde.

In Texier's tijd waren deze Selçuk-Turksche monumenten in verval, en de Groene Moskee hield men gewoonlijk gesloten. De sleutel moest voor Texier gehaald worden bij een „molla” in de buurt. Maar tegenwoordig is al dit oude in eere hersteld, en de deur van de Groene Moskee staat gastvrij open. Daarbinnen zetten wij direct onze schoenen

De Groene Moskee